

Міжнародна науково-практична конференція

«СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА: ВИКЛИКИ ЧАСУ»

до 190-річчя Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

Київ, 09 квітня 2025 р.

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова (Україна)
Uniwersytet WSB Merito Chorzów (Польща)
Wyższa Szkoła Lingwistyczna w Częstochowie (Польща)
Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Chełmie (Польща)
University of the National Education Commission, Krakow, Institute Pedagogiki (Польща)
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна)
Державний університет «Київський авіаційний інститут» (Україна)
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Україна)
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Україна)
Карпатський інститут підприємництва університету «Україна» (Україна)
Інститут проблем виховання НАПН України (Україна)

З Б І Р Н И К

«СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА: ВИКЛИКИ ЧАСУ»
ІІ МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

до 190-річчя Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Київ-2025

Рекомендовано до друку Вченою радою

факультету соціології та соціальної політики Українського державного університету

імені Михайла Драгоманова

(протокол №9 від 23.04.2025 року)

Редакційна колегія:

Віктор АНДРУЩЕНКО	доктор філософських наук, професор, дійсний член НАПН України, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Володимир ЄВТУХ	доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, радник ректора Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Григорій ТОРБІН	доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Роман ВЕРНИДУБ	доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з навчально-методичної роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Ростислав ДРАПУШКО	кандидат філософських наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарської діяльності) Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Володимир ЛАВРИНЕНКО	кандидат філософських наук, професор, проректор з міжнародних зв'язків Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Алла ЯРОШЕНКО	доктор філософських наук, професор, декан Факультету соціології та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Тетяна ГОЛУБЕНКО	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної освіти та соціальної роботи, заступник декана з наукової роботи та міжнародних зв'язків факультету соціології та соціальної політики УДУ імені Михайла Драгоманова

Василь КАРИЧКОВСЬКИЙ — доктор педагогічних наук, професор кафедри позашкільної освіти факультету соціології та соціальної політики УДУ імені Михайла Драгоманова

Дар'я БИБИК — доктор філософії в галузі соціальної роботи, доцент кафедри соціальної освіти та соціальної роботи факультету соціології та соціальної політики УДУ імені Михайла Драгоманова

Микола БУЛАТЕВИЧ — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та публічних комунікацій факультету соціології та соціальної політики УДУ імені Михайла Драгоманова

Марина СОЛЯНИК — кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної освіти та соціальної роботи факультету соціології та соціальної політики УДУ імені Михайла Драгоманова

Андрій ЗАМОЖСЬКИЙ — викладач кафедри соціальної політики факультету соціології та соціальної політики УДУ імені Михайла Драгоманова

Наталія ПОЛУЙКО — голова Студентського наукового товариства Факультету соціології та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

С 69
УДК 304.4+316.334.3+364

Соціальна політика:виклики часу: матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції до 190-річчя Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (9 квітня 2025 року). Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2025. 220 с.

У збірнику подано тези доповідей учасників ІІ Міжнародної науково-практичної конференції «СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА: ВИКЛИКИ ЧАСУ» до 190-річчя Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, в яких висвітлюються результати досліджень студентів, аспірантів та молодих вчених щодо актуальних проблем, які постали перед українським суспільством в умовах повномасштабної війни.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за зміст, достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники та/або рецензенти, які рекомендували матеріали до публікації.

© Автори матеріалів, 2025
© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025

3. Хоменко С. О. Сучасний стан та перспективи розвитку послуги раннього втручання в Україні. *Молодий вчений.* 2020. № 8.1 (84.1). С. 84-88. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-84.1-19

Гриньків А.П.
кандидат філософських наук, доцент
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-1423-0101 grinkiv@ukr.net

ПОТЕНЦІАЛ ТА РИЗИКИ ІНТЕГРАЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ, МАШИННОГО НАВЧАННЯ В СОЦІАЛЬНУ РОБОТУ ТА СИСТЕМУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У сучасному суспільстві соціальна робота та система соціального забезпечення стикаються із дедалі складнішими викликами, що зумовлює необхідність використання інноваційних технологій. Серед найбільш перспективних напрямів є інтеграція штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання (МН), що відкриває нові можливості для покращення якості, ефективності та доступності соціальних послуг. Однак, поряд з очевидними перевагами, впровадження цих технологій супроводжується низкою етичних, соціальних та ресурсних викликів, які потребують уважного аналізу та ретельного підходу до їх вирішення. Наша мета полягає в аналізі потенціалу, ризиків та етичних імперативів використання ШІ в соціальній роботі й системі соціального забезпечення, а також формулюванню рекомендацій щодо відповідального та сталого впровадження технологічних інновацій у цю сферу.

На сучасному етапі розвитку соціальної роботи та соціальних інновацій інтеграція ШІ та МН стає стратегічною необхідністю. Штучний інтелект визначається як система, здатна виконувати завдання, які традиційно потребують людського інтелекту, такі як ухвалення рішень, розпізнавання мови, аналіз даних та ідентифікація закономірностей. Машинне навчання, як підвид ШІ, дозволяє алгоритмам удосконалюватись завдяки обробці великих обсягів інформації, що суттєво підвищує ефективність та точність їхніх прогнозів і

рішень. Сьогодні саме технологічні інновації докорінно змінюють методи соціальної роботи, створюючи можливості для автоматизації рутинних завдань, прогнозування потреб клієнтів та оптимізації процесів ухвалення рішень.

Однією з ключових сфер застосування ШІ у соціальній роботі є управління випадками (case management), де ШІ автоматизує обробку великих масивів даних, дозволяючи соціальним працівникам ефективніше керувати кейсами, швидко визначати потреби клієнтів та більш ефективно розподіляти ресурси. Важливу роль відіграє також застосування предиктивної аналітики, що дає можливість завчасно ідентифікувати групи ризику та проводити раннє втручання у кризових ситуаціях, таких як насильство над дітьми, проблеми психічного здоров'я чи соціально-економічна незахищеність населення.

Ще одним напрямом впровадження ШІ в соціальну роботу є розвиток чатботів та віртуальних асистентів, які завдяки технології обробки природної мови (Natural Language Processing) можуть надавати психологічну підтримку та консультації, що значно підвищує доступність соціальних і медичних послуг. Ці технології особливо корисні для вразливих груп, які через стигму чи інші бар'єри не звертаються за допомогою традиційним шляхом.

У сфері охорони здоров’я використання ШІ є найбільш поширеним та має найвищий потенціал для суттєвого покращення якості та доступності медичних послуг. Значна частина соціальних інноваторів (понад 25%) у світі спрямовує свої зусилля саме на цю сферу. Тут технології ШІ використовуються для вдосконалення медичної діагностики, персоналізації лікування, прогнозування поширення захворювань та підвищення доступності медичних консультацій. Прикладом такої ініціативи є компанія Dimagi (США), яка розробила чат-боти на основі великих мовних моделей (LLM), що дозволяють надавати якісні медичні консультації в регіонах із низьким рівнем доходів, наприклад у Малаві [1, с. 12]. Ці чат-боти значно покращують доступ до медичних послуг завдяки своїй здатності вести діалог мовою, доступною широким верствам населення. Ще одним важливим прикладом є використання штучного інтелекту для аналізу даних та прогнозування поширення хвороб, зокрема через платформи, які

забезпечують раннє попередження про епідемічні ризики (як це робить компанія BlueDot з Канади) [1, с. 17].

Застосування штучного інтелекту в соціальних інноваціях є потужним механізмом для вирішення актуальних проблем сучасного світу. Його інтеграція дозволяє не тільки суттєво підвищити ефективність соціальних послуг, але й відкриває нові перспективи для розвитку інклюзивних, екологічно стійких та економічно ефективних суспільств. Однак успіх цієї інтеграції значною мірою залежить від здатності подолати наявні бар'єри, зокрема етичні виклики, ресурсні обмеження та питання захисту конфіденційності.

Попри численні переваги та високий потенціал штучного інтелекту в контексті соціальної роботи та соціального забезпечення, його впровадження супроводжується низкою серйозних викликів і бар’єрів, що вимагають особливої уваги та зваженого підходу до їх подолання. Важливим аспектом є врахування як технологічних і ресурсних, так і етичних та соціальних обмежень, пов'язаних із застосуванням штучного інтелекту у соціальній сфері.

Одним із найбільш значущих бар’єрів є проблема алгоритмічної упередженості, що має суттєві етичні наслідки для соціальної роботи та соціального забезпечення [2, с. 87]. Алгоритмічна упередженість полягає в систематичному та несправедливому дискримінуванні окремих груп населення внаслідок використання ШІ. Наприклад, застосування предиктивної аналітики в сфері захисту дітей у США показало, що алгоритми можуть надмірно позначати сім'ї з певних етнічних груп як такі, що перебувають у зоні ризику [3]. Такі упередження виникають внаслідок використання історичних даних, які вже містять соціальні стереотипи та упередження щодо расових, гендерних або соціально-економічних ознак. Як наслідок, це може спричиняти надмірне втручання соціальних служб у життя цих груп населення, що веде до посилення стигматизації, поглиблення нерівності та недовіри до соціальних служб.

Ще однією складністю є питання приватності та конфіденційності даних, що є надзвичайно важливим у соціальній роботі. Соціальні працівники постійно мають справу з чутливою інформацією клієнтів, зокрема їхніми персональними

даними, станом здоров'я, історією сімейних стосунків. В умовах використання технологій ШІ ризик несанкціонованого доступу до цих даних значно зростає. Додатковою проблемою є те, що алгоритми часто працюють із великими масивами даних, які можуть бути зібрані без чітко визначеної згоди клієнтів. Це призводить до втрати контролю над особистою інформацією та ставить під загрозу довіру між соціальними працівниками та їхніми клієнтами, що є ключовою цінністю соціальної роботи.

Окремо слід виділити технічні та ресурсні обмеження, особливо в контексті соціальної роботи в країнах з низьким рівнем доходів. Попри глобальний характер технологій ШІ, існує значний цифровий розрив між країнами Глобальної Півночі та Півдня, що суттєво обмежує можливості впровадження інноваційних технологій у соціальну сферу країн, які найбільше цього потребують. Недостатня цифрова інфраструктура, низький рівень технологічної грамотності працівників соціальної сфери, відсутність фінансування та недостатні інвестиції в технічне забезпечення є основними перешкодами, що не дозволяють повністю розкрити потенціал ШІ у соціальній роботі в таких країнах.

Серйозним викликом також є недостатня здатність алгоритмів ШІ до повного розуміння емоційного та соціального контексту ситуацій. Соціальна робота ґрунтується на гуманістичних принципах, емпатії та індивідуальному підході до кожного клієнта, чого алгоритми поки не можуть повноцінно забезпечити. Відсутність у ШІ емпатії та людської чутливості призводить до того, що технології можуть недооцінювати психологічні та емоційні потреби клієнтів, що негативно впливає на якість послуг, зокрема в контексті кризових ситуацій, що часто потребують негайної, глибоко персоналізованої допомоги.

Зрештою, важливим є виклик, пов'язаний з етичними дилемами використання ШІ у соціальній роботі. Ці технології можуть спричинити залежність клієнтів від автоматизованих систем, що, у свою чергу, призводить до зниження ролі людських працівників і зменшення прямої людської взаємодії. Це загрожує послабленню гуманістичних цінностей соціальної роботи, таких як

повага до гідності, індивідуалізованого підходу, права клієнта на вибір та самовизначення.

Аналіз інтеграції штучного інтелекту в соціальну роботу та соціальне забезпечення свідчить про значний потенціал цих технологій для підвищення ефективності соціальних послуг, розширення доступності соціальної допомоги, а також швидкого та проактивного реагування на сучасні соціальні виклики. Як показано у статті, основними напрямами застосування ШІ у соціальній сфері є охорона здоров'я, економічна підтримка населення, екологічна стійкість, освітні послуги та забезпечення соціальної інклюзивності. У кожній з цих сфер ШІ демонструє здатність до інноваційного вирішення складних соціальних проблем, суттєво посилюючи можливості соціальних працівників та установ соціального забезпечення у виконанні їхніх професійних завдань.

Втім, впровадження цих технологій супроводжується низкою серйозних викликів, серед яких найгостріше постають проблеми алгоритмічної упередженості, питання конфіденційності та захисту персональних даних клієнтів, недостатні технічні та ресурсні можливості соціальних служб, особливо в країнах з низьким рівнем доходів, а також обмежена здатність алгоритмів враховувати емоційний і психологічний контексти ситуацій, що є фундаментально важливим для соціальної роботи.

З огляду на ці виклики, особливої актуальності набувають етичні імперативи, що повинні супроводжувати інтеграцію штучного інтелекту у сферу соціального забезпечення. До таких імперативів належать: забезпечення прозорості алгоритмів, створення рівного доступу до технологій, посилення заходів з охорони конфіденційності даних та інтеграція гуманістичних і етичних принципів соціальної роботи безпосередньо в процес розробки та впровадження технологічних інновацій. Важливим є усвідомлення, що штучний інтелект не замінює людину в соціальній роботі, а підсилює її можливості, дозволяючи соціальним працівникам ефективніше та більш влучно ухвалювати рішення на користь клієнтів.

Отже, подальший розвиток та інтеграція технологій штучного інтелекту у соціальну роботу мають відбуватися з максимальним дотриманням етичних стандартів, соціальної відповідальності та принципів соціальної справедливості. Лише за таких умов можна забезпечити, що ці технології стануть дієвим засобом для досягнення соціального прогресу, покращення якості життя людей та посилення спроможності суспільства відповідати на актуальні виклики сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. AI for Impact: The Role of Artificial Intelligence in Social Innovation, Schwab Foundation for Social Entrepreneurship URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_AI_for_Impact_2024.pdf

2. Mackline Nuwasiima, Metogbe Patricia Ahonon and Caleb Kadiri The Role of Artificial Intelligence (AI) and machine learning in social work practice. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 2024, 24(01), 080–097 DOI: 10.30574/wjarr.2024.24.1.2998

3. Obermeyer, Z., Powers, B., Jay, J., & Mule, V. Dissecting Racial Bias in an Algorithm Used to Manage the Health of Populations. *Science*, 2019. 366(6464), 447-453.

Дакал Д.А.
здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
спеціальнвсть «Соціальна робота»
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна
ORCID - 0009-0005-3755-4837
Голубенко Т.О.
Доцент кафедри соціальної освіти та соціальної роботи
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна
ORCID -0000-0002-3042-888X

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВЕЛИКОГО МІСТА